

Μερικές σκέψεις για την ξενόγλωσση εκπαίδευση

Δήμητρα Καμτσίδου
αγγλικής φιλολογίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Δράμα

Κοινή διαπίστωση όλων όσοι με κάποιο τρόπο έχουμε σχέση με την εκπαίδευση είτε ως εκπαιδευτικοί, είτε ως μαθητές, είτε ως γονείς (λίγο- πολύ όλων δηλαδή) είναι ότι «κάτι δεν πάει καλά» στην ξενόγλωσση εκπαίδευση. Απλά *κάτι* ;

Χωρίς να θεωρηθεί ότι υπερβάλλω, κινδυνολογώ ή μηδενίζω καλές προθέσεις και φιλότιμες προσπάθειες ξεκινώ από τη θέση ότι: *σχεδόν τίποτα* δεν πάει καλά στην ξενόγλωσση εκπαίδευση.

Γιατί;

Τα παιδιά μας διδάσκονται τα Αγγλικά ως πρώτη ξένη γλώσσα για δέκα χρόνια στο Δημόσιο σχολείο και τα Γαλλικά ή τα Γερμανικά ως δεύτερη για οκτώ χρόνια. Μαθαίνουν τα παιδιά μας ξένες γλώσσες στο Δημόσιο σχολείο; Πολύ αμφιβάλλω. Οι όποιες εξαιρέσεις-μετρημένες στα δάχτυλα- δεν αρκούν για να μιλήσουμε για επιτυχία σ' αυτόν τον τομέα.

Τα ίδια παιδιά όμως διαπρέπουν στις εξετάσεις των διάφορων πιστοποιητικών που χορηγούνται από όλο και περισσότερους οργανισμούς πιστοποίησης του εξωτερικού (ιδιαίτερα στα Αγγλικά, τη γλώσσα με τη μεγαλύτερη ζήτηση). Θα ήθελα να επανέλθω στο ζήτημα της πιστοποίησης -μιας και θεωρείται απαραίτητη σε πολλές περιπτώσεις- αφού πρώτα μιλήσω για την ίδια τη διαδικασία εκμάθησης των ξένων γλωσσών στο Δημόσιο σχολείο.

Στην Γ τάξη του Δημοτικού τα παιδιά έρχονται-υποτίθεται- για πρώτη φορά σε επαφή με τα Αγγλικά. Στην πραγματικότητα τα περισσότερα έχουν πάει ήδη για ένα ή δύο χρόνια σε φροντιστήριο για να είναι 'προετοιμασμένα' και 'να μην τους φανούν δύσκολα'. Έτσι από την πρώτη στιγμή υπάρχουν μέσα στην ίδια τάξη διαφορετικά επίπεδα, με αποτέλεσμα κάποια παιδιά να μην έχουν κάτι καινούργιο να τους τραβήξει το ενδιαφέρον, ενώ κάποια άλλα να προσπαθούν να ακολουθήσουν σε ρυθμούς που ίσως είναι πολύ γρήγοροι γι' αυτά, επιλέγονται όμως προκειμένου να λειτουργήσει το τμήμα. Η ίδια κατάσταση συνεχίζεται στις επόμενες τάξεις με βιβλία κακογραμμένα και δύσχρηστα, με όγκο ύλης που είναι αδύνατον να αφομοιωθεί και την αδιαφορία ή την αίσθηση αποτυχίας να αυξάνονται αντίστοιχα στους μαθητές.

Στο Γυμνάσιο έχουμε άλλα δεδομένα. *Αρχάριους* και *Προχωρημένους*. Ο διαχωρισμός αυτός ήταν απαραίτητος τα πρώτα χρόνια της διδασκαλίας των Αγγλικών στα Δημοτικά, εφόσον στο ίδιο Γυμνάσιο συναντιόνταν μαθητές από διάφορα σχολεία και κάποιοι απ' αυτούς ήταν αδίδακτοι. Σήμερα σε τί εξυπηρετεί, δεδομένου ότι μετά τα τρία χρόνια του Γυμνασίου και χωρίς τουλάχιστον να υπάρχει κάποια πρόβλεψη για σύγκλιση των δύο επιπέδων, συνεχίζουν στο Λύκειο σε τμήματα ενιαία;

Τα βιβλία εξακολουθούν να είναι, στην καλύτερη περίπτωση, μη λειτουργικά, με θέματα που σπάνια κινούν το ενδιαφέρον των παιδιών. Εξαίρεση ως ένα βαθμό τα βιβλία της Α' και Β' προχωρημένων. Αξιοσημείωτη η ανυπαρξία βιβλίου για τη Γ' προχωρημένων (ξαφνικά γίνονται αρχάριοι- ίσως για να επιτευχθεί η σύγκλιση των επιπέδων) καθώς και ακουστικού υλικού, το οποίο καλούνται οι διδάσκοντες να αναζητήσουν στο Internet. Στο μεταξύ τα παιδιά έχουν μεγαλώσει, έχουν προχωρήσει στα πιστοποιητικά B1, B2 και

κάποια -γιατί όχι;-και Γ2, οπότε τα Αγγλικά του σχολείου είναι γι' αυτά μια ακόμη ανιαρή υποχρέωση στο υπερφορτωμένο πρόγραμμά τους.

Με παρόμοιο τρόπο προσεγγίζονται και τα Γαλλικά ή τα Γερμανικά ως δεύτερη ξένη γλώσσα χωρίς βέβαια τον χωρισμό σε επίπεδα.

Στο Λύκειο δίνεται η δυνατότητα επιλογής ξένης γλώσσας γεγονός που δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να διαλέξουν αν όχι με βάση τα ενδιαφέροντά τους τουλάχιστον με τη λογική του μικρότερου κακού, καλούνται όμως να αγοράσουν μόνοι τα ξενόγλωσσα βιβλία(!)

Και η χαρά της μάθησης πού χάθηκε;

Η κάθε γλώσσα μεταφέρει την ψυχή αυτών που τη μιλάνε. Είναι η αποτύπωση του τρόπου που αντιλαμβάνονται τον κόσμο, που εκφράζουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους, που επικοινωνούν. Αλήθεια τί περιθώρια αφήνουμε στα παιδιά να το καταλάβουν αυτό όταν η εκμάθηση της ξένης γλώσσας γίνεται κατά κύριο λόγο στα Κέντρα Ξένων Γλωσσών ή με ιδιαίτερα μαθήματα, με μόνο στόχο την απόκτηση ενός πιστοποιητικού γλωσσομάθειας (και όχι πτυχίου όπως συνήθως λέγεται); Μαθαίνω μια ξένη γλώσσα δεν σημαίνει αποστηθίζω κανόνες, ανώμαλα ρήματα και παραθετικά (αν και βέβαια έχουν κι' αυτά τη χρησιμότητά τους). Σημαίνει μπορώ να την χρησιμοποιώ για να εκφράζομαι, να κατανοώ, να επικοινωνώ.

Πιστεύω ότι το Δημόσιο σχολείο μπορεί και πρέπει να δώσει στους μαθητές του τη δυνατότητα να μάθουν ξένες γλώσσες, προσφέροντας μάλιστα επιλογή ανάμεσα σε περισσότερες από τις τρεις που υπάρχουν σήμερα. Όμως με ποιο τρόπο και σε ποια κατεύθυνση; Θέλουμε ένα ακόμη μάθημα ή θέλουμε καλλιέργεια γλωσσικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων και ουσιαστική επαφή με άλλους πολιτισμούς; Αν το ζητούμενο είναι το δεύτερο, θα πρέπει να ετοιμάσουμε προγράμματα τα οποία θα δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές να ζήσουν τη γλώσσα που μαθαίνουν. Αυτό μπορεί να γίνει π.χ. με την αυτόματη χρήση της σε καταστάσεις της καθημερινότητας στα πρώτα στάδια εκμάθησης ή με διαμεσολάβηση σε επόμενες βαθμίδες. Έτσι δίνεται η δυνατότητα να γνωρίσουν τη γλώσσα μέσα από πολιτισμικά στοιχεία. Και όλα αυτά διαβαθμισμένα, με τρόπο που να δίνει την ευκαιρία σε όλους να επιτύχουν τουλάχιστον κάποιους από τους στόχους τους για να έχουν ενδιαφέρον για να συνεχίσουν, και με βιβλία που εξυπηρετούν αυτή την προσέγγιση.

Και με την πιστοποίηση τί γίνεται;

Δυστυχώς η έννοια της γλωσσομάθειας έχει ταυτιστεί με την πιστοποίηση. Παρουσιάζεται έτσι το φαινόμενο τα παιδιά από πολύ μικρή ηλικία να τρέχουν να προλάβουν το 'πτυχίο' σε μία ή δύο ξένες γλώσσες, για να τελειώσουν προτού να χρειαστεί να τρέξουν για τις Πανελλαδικές... Πόσο άδικο στ' αλήθεια!

Κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί ότι η πιστοποίηση είναι απαραίτητη, για λόγους βέβαια που λίγο αφορούν τον έφηβο, όταν μπαίνει στη διαδικασία τη δεδομένη στιγμή (πιθανές σπουδές στο εξωτερικό, επαγγελματική αποκατάσταση). Επίσης κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί το κόστος της προετοιμασίας, αλλά και των ίδιων των εξετάσεων. Κόστος σε ατελείωτες ώρες απασχόλησης του παιδιού, αλλά και κόστος οικονομικό τόσο της οικογένειας, όσο και της πολιτείας, αφού οι περισσότερες εξετάσεις γίνονται από οργανισμούς που έχουν έδρα σε άλλες χώρες. Μάλιστα τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί

ραγδαία η προσφορά από διάφορα ιδρύματα τα οποία διαφημίζουν 'εύκολες' εξετάσεις για B2 στα Αγγλικά, το πιστοποιητικό με τη μεγαλύτερη ζήτηση.

Κι όμως υπάρχει επίσημη κρατική πιστοποίηση, το Κ.Π.γ. Το Κ.Π.γ θεσπίστηκε λίγο-πολύ αναγκαστικά, μετά από πιέσεις της Ε.Ε, καθώς η Ελλάδα ήταν τότε η τελευταία χώρα χωρίς Κρατικό πιστοποιητικό. Δεν μπόρεσε να ανταγωνιστεί τους μεγάλους οργανισμούς-για λόγους που δεν είναι του παρόντος- και καταγράφηκε ως πιστοποιητικό μικρότερης αξίας. Δεν είναι καθόλου μικρότερης αξίας και, κατά την άποψή μου, μπορεί και πρέπει να αποκατασταθεί στη θέση που του αξίζει. Θεωρώ ότι η σύνδεση του Κ.Π.γ με το Δημόσιο σχολείο είναι ένα πρώτο βήμα. Υπάρχει ήδη ένας έτοιμος μηχανισμός εξετάσεων για να στηρίξει ακόμη και άμεσα μια τέτοια κίνηση. Οι μαθητές θα μπορούν να δίνουν εξετάσεις για διαβαθμισμένο πιστοποιητικό B1-B2 ολοκληρώνοντας έναν κύκλο εννέα χρόνων, δηλαδή στη Β λυκείου στην πρώτη ξένη γλώσσα, και για B1 ολοκληρώνοντας έναν κύκλο επτά χρόνων στη δεύτερη. Μ' αυτόν τον τρόπο οι μαθητές και οι οικογένειές τους μπορούν να έχουν και την επιλογή να απαλλαγούν από την επιβάρυνση της ιδιωτικής ξενόγλωσσας εκπαίδευσης. Βέβαια αν κάποιος θελήσει να δώσει εξετάσεις και σε οποιονδήποτε άλλο οργανισμό πιστοποίησης, θα μπορεί να το κάνει ανεξάρτητα από το Κ.Π.γ.

Υπάρχουν πολλά θέματα που θα πρέπει να ρυθμιστούν σε σχέση με τις ώρες διδασκαλίας και τα αναλυτικά προγράμματα, όμως η ξενόγλωσση εκπαίδευση χρειάζεται ριζικές αλλαγές αν πρόκειται να έχει λόγο ύπαρξης στο Δημόσιο σχολείο του σήμερα και του αύριο.